
VL: Veljiä etsimässä / Sefardijuutalaisten paluu

1 viesti

Reino Pyykölä <reino.pyykola@phnet.fi>
Vast. ott.: Reino Pyykölä <reino.pyykola@phnet.fi>

16. maaliskuuta 2016 klo 8.31

Lähettäjä: sirkku saba [mailto:sirkku.saba@gmail.com]

Lähetetty: 16. maaliskuuta 2016 3:50

Vastaanottaja: SirkkuS

Aihe: Veljiä etsimässä / Sefardijuutalaisten paluu

16.3.2016 / Veljiä etsimässä - Sefardijuutalaisten paluu

Shalom,

Keitä ovat sefardijuutalaiset, anusimit, konversot, marranot ja mikä on heidän historiansa? Sitä haluan valaista tällä kirjoituksella. Ashkenazijuutalaiset (Itä-Euroopan, erityisesti Saksan juutalaiset) ovat meille suomalaisille tutumpia jo maantieteellisen asemamme takia. Heitä on jo paljon palannut Israeliin, mutta on vielä suuri joukko juutalaisia, jotka eivät ole tietoisia juuristaan, että voisivat ajatella paluuta isiensä maahan. He ovat inkvisition aikana pakkokäännytettyjä Espanjan juutalaisia - anusimeja. Ja tiedoksi; Hollannin kautta sefardijuutalaisia on tullut meidänkin maahan, ei juutalaisina, vaan kääntyneinä kristinuskoon.

Sefardijuutalaisten paluu

Historiaa - kaikki tämä onnettomuus tapahtui **Av-kuukauden 9. päivä.**

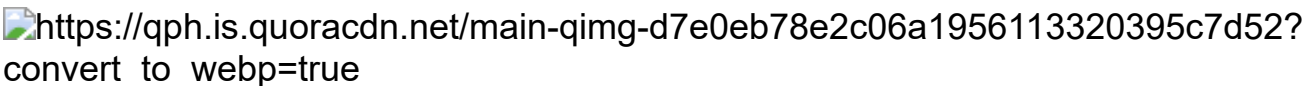
- Ensimmäisen temppelin tuhoaminen ja myöhemmin Toisen temppelin tuhoaminen v. 70 j.Kr. - Roomalaiset Tituksen johdolla hävittivät temppelin. Kultainen menora

vietiin Jerusalemiin. Juutalaisen kansan karkoitus ja hajaannus alkoi.

https://youtu.be/2Pz_p8Tf24g - ~ (6 min) Relief from the Arch of Titus, showing The Spoils of Jerusalem being brought into Rome

- Roomalaiset kukistivat Bar Kokhba -kapinan (yli 400.000 juutalaista tapettiin) v. 135 jKr.
- Ensimmäinen ristiretki alkoi Ranskasta Pyhään Maahan: 1,2 miljoonaa juutalaista tapettiin.
- Juutalaiset karkoitettiin Englannista v. 1290 (Av 9)
- Juutalaiset karkoitettiin Ranskasta v. 1306 (Av 9)
- **Juutalaiset karkotettiin Espanjasta heinäkuun 31. v. 1492 (Av 9)**

Keitä ovat sefardijuutalaiset?

 https://qph.is.quoracdn.net/main-qimg-d7e0eb78e2c06a1956113320395c7d52?convert_to_webp=true

Kartassa sininen katkoviiva osoittaa, mihin juutalaiset lähtivät karkoitukseen ensimmäisinä vuosisatoina.

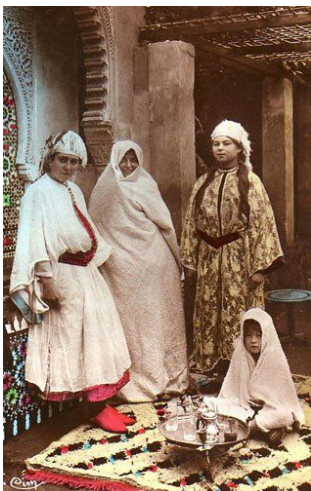
Raitaympyrä 1150 luvun jälkeistä juutalaisasutusta, keltainen nuoli muuttoliikkeitä eri vuosisatoina, punaiset laatikot Espanjasta, Ranskasta ja Englannista karkoituksia. Davidin tähti osoittaa paikat, jotka vastaanottivat Espanjasta karkoitettuja juutalaisia v. 1492 jälkeen.

<http://www.sephardicgen.com/>

Historiallisesti **sefardit** ovat näitä juutalaisia, jotka olivat asettautuneet **Espanjaan ja Portugaliin**, mistä heidät lopulta karkoitettiin Av 9; v. 1492. **Sefardijuutalaiset (hepr. sefardim)** nykyään on Etelä-Euroopan ja Pohjois-Afrikan (jonne heitä meni paljon Espanjasta karkoituksen jälkeen) juutalaisista käytetty nimitys.

Heidän perinteinen kielensä on keskiaikainen **ladino** (judeo-espanjol) ja siksi tämä vanha espanjan kielen muoto on säilynyt puhuttuna kielenä meidän päiviimme saakka. Nimi sefardi tulee heprean sanasta **sfarad** (ספרד), joka tarkoittaa **Espanjaa**.

Nykyisessä Israelissa sefardi-käsite ulottuu myös useimpiin Lähi-idän ja Keski-Aasian alueen juutalaisiin johtuen näiden ryhmien käyttämästä jumalanpalveluksen sefardiittirituaalista.

Juutalaisnaisia Marokossa 1920-l. ja miehiä / Fez 1900 l. / sefardinainen

Arabien valtakaudella Iberian niemimaalla v. 711 – 1492 juutalaiset olivat menestyneet ja kohonneet merkittäviin taloudellisiin ja poliittisiin asemiin. Maurit sallivat kristittyjen ja juutalaisten säilyttää uskontonsa, kielensä ja omaisuutensa. Tärkeiksi keskiaikaisiksi juutalaiskeskuksiksi muodostuivat **Toledo, Barcelona, Córdoba ja Sevilla.**

Euroopan vanhin synagoga Barcelonassa; Carrer Marlet / Espanjanjuutal. nainen / Vanhin sefardi Haggada / Cordoban juutalaiskorttelista

Kristillisten kuninkaiden taistellessa islaminuskaisia maureja vastaan tilanne kääntyi muslimeja ja juutalaisia vastaan. Juutalaiset joutuivat pogromien kaltaisten joukkomurhien kohteeksi. Espanjalainen kaupunkiporvaristo koki juutalaisten kauppiaiden, käsityöläisten, lääkärien ja finanssimiesten olevan esteenä taloudellisen ja poliittisen vallan kasvulleen. Espanjalainen aatelisto pyrki taas estämään juutalaisten nousun yhteiskunnan ylempiin sosiaalisiin kerroksiin.

<https://www.youtube.com/watch?v=dEHhpkIbRil> **Song of the Sephardi / sefardien laulu:**

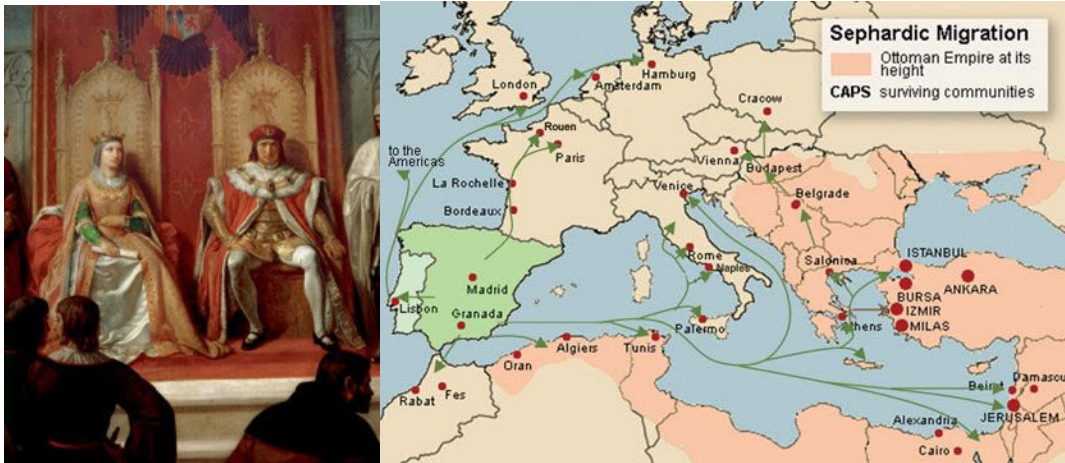
Dokumenttielokuva sefardeista aina kultaisesta maurilaisajasta läpi Isabellan ja Ferdinandin karkoitusaikaan v. 1492, jolloin juutalaiset lähtivät mm. Istanbuliin, Salonicaan ja Amsterdamiin. Ladino-laulut ovat olleet sefardien sydämen tulkkeja. (Laulaja israelilainen Rivka Raz)

Conversot

V. 1391 pogromin yhteydessä Espanjan katolisilla alueilla juutalaiset asetettiin pakkovalinnan eteen: kääntyminen kristinuskoon ja kasteelle tai maanpakolaisuus. Kuitenkaan nämä, jotka itse päättivät kääntyä kristinuskoon; **juutalaiset käännynnäiset eli conversot** (kryptojuutalaiset) eivät alun helpotusten jälkeen saaneet parannuksia oloihinsa; heitä syytettiin näennäiskääntymisestä. **Paavi Gregorius IX:n** (1227-1241) aikana syntynyt **inkvisitio** kidutuksineen sai tehtäväkseen huolehtia katolisen uskon puhtaudesta.

Ensimmäistä kertaa Espanjan tapahtumissa kristilliseen antijudaismiin yhdistyi vaatimus 'veren puhtaudesta'; ns. **Toledo-säädös v. 1449**, ja oli siis *"ensimmäinen institutionalisoitu rasismien muoto Euroopan historiassa"* (Leon Poliakov). Säädöksen mukaan julkisista viroista erotettiin kaikki ne, joilla oli kolmessa sukupolvessa yksikin juutalainen esivanhempi. Assimilaatio hyväksyttiin muodollisesti vasta kolmannen sukupolven jälkeen.

Säädöksen taustalla oli roomalaiskatolisen kirkon vuosisatoja kylvämät juutalaisvastaiset asenteet ja kirkolliskokousten säätämät lait, jotka muodostivat keskiajan ”kansainvälisen juutalaisoikeuden”. Juutalaisilta oli kielletty mm. avioliitto kristityn kanssa ja julkisiin virkoihin pääseminen. Juutalaisten oli käytettävä vaatteissaan erottavaa tunnusta ja lopulta heidän sallittiin asua vain omissa kortteleissaan. Juutalainen saattoi välttyä eristämiseltä vain kääntymällä kristityksi. Näistä laeista tuli myös valtiollisten toimenpiteiden ohjenuora.

Espanjan hallitsijat Isabella ja Ferdinand allekirjoittivat maaliskuun 31. 1492 ediktin, joka määräsi juutalaiset kääntymään kristinuskoon 4 kk kuluessa 31.7.1492 (Av 9) mennessä tai lähtemään maasta. Espanjan 200 000 - 250 000 juutalaisesta **100 000 - 150 000 jätti maan.** Heidän irtain omaisuutensa myytiin lähes ilmaiseksi, ja heidän kiinteän omaisuutensa takavarikoiti hallitus. Espanja pyrki pitämään huolta siitä, että karkotetut juutalaiset eivät saaneet minkäänlaista suojapaikkaa muissa kristillisissä valtioissa Euroopassa. Osmaanisena valtakunnan sulttaani Bayazid II kutsui juutalaiset valtakuntaansa toivoen saavansa siten uutta voimaa kaupan ja tieteen piiriin. Muodollisesti Espanjasta tuli ”juutalaisvapaa maa”. Inkvisition tehtävänä oli etsiä yhteiskunnan sisällä piileskelevät ”myrkyttyneen veren” edustajat eli juutalaiset. Inkvisition toiminta lakkautettiin lopullisesti Espanjassa vasta vuonna 1834.

Karkotuspäätös kumottiin vasta Cádizin kongressin yhteydessä vuonna 1812 ja ensimmäinen synagoga avattiin uudelleen vuonna 1968 Madridissa.

<http://www.lyseo.edu.ouka.fi/suvaitsevaisuus/historia/1492/juut1492.html>

Anusimit

Monet valitsivat mieluummin Espanjasta pakenemisen ja omaisuutensa sinne jättämisen, kuin että olisivat luopuneet juutalaisesta identiteetistään. Useimmat taipuivat uhkausten edessä ja kääntyivät, kuitenkin säilyttäen juutalaisuutensa sisimmässään. Heitä kutsuttiin nimellä **Conversos - kääntyneet - tai kryptojuutalaiset**, mutta myös **Marrano** ("sika").

Monille, esim. Portugalin juutalaisille ei annettu edes mahdollisuutta päättää itse,

vaan heille pidettiin Rooman kirkon toimesta vastoin tahtoa massakastajaiset Lissabonin keskustorilla. V. 1497, Portugalin kuningas asetti maansa juutalaisille valinnan: "käänny tai kuole". Jotkut valitsivat kuoleman, mutta useimmat pakotetun kasteen. Näitä kutsutaan nimellä **Anusim**, pakolla käännytetyt. Siksi he yrittivät säilyttää juutalaistapansa kuolemanrangaistuksenkin uhalla. Vähitellen monet ovat kuitenkin historian saatossa **kadottaneet identiteettinsä**. Pohjois-Portugalissa, **Belmontessa** hiljattain 150 anusimia kääntyi takaisin juutalaisuuteen. Espanjan **Palma de Mallorca** on ollut esillä anusimyhdyksuntansa tähden. Heitä on kutsuttu saarella nimellä; "chuetas"(sika). Anusimeja elää nykyään lähinnä espanjan- ja portugalinkielisessä maailmassa **Euroopassa** ja **Etelä-Amerikassa**, mutta myös muualla Välimeren alueella ja USA:ssa. http://www.shavei.org/category/communities/bnei_anusim/?lang=en

Garcia Mendes Nasi

 Tekstiin lisättävä kuva 1
[http://cdn2-](http://cdn2-b.examiner.com/sites/default/files/styles/image_content_width/hash/40/a7/40a7007d4210c8b8e92cf2304c8727c1.jpg?itok=Stcuoipv)

[b.examiner.com/sites/default/files/styles/image_content_width/hash/40/a7/40a7007d4210c8b8e92cf2304c8727c1.jpg?itok=Stcuoipv](http://cdn2-b.examiner.com/sites/default/files/styles/image_content_width/hash/40/a7/40a7007d4210c8b8e92cf2304c8727c1.jpg?itok=Stcuoipv)

<https://youtu.be/skIQ61CfLsw>

Video yllä kertoo sefardinaisesta nimeltä **Garcia Nasi**. Jo 1500-luvulla oli ihmisiä, joilla on sionismi sydämessään ja halu antaa juutalaisille mahdollisuus palata kotimaahansa. Tällainen nainen oli Garcia Nasi. Hän syntyi arvostettuun ja varakkaaseen sefardiperheeseen, joka oli muuttanut Portugaliin, kun Espanja karkoitti sen juutalaiset v. 1492. Muutto ei kuitenkaan vapauttanut perhettä tuhansien muiden sefardipakolaisten lailla, sillä Portugalin kuningas pakkokäännytti kaikki juutalaiset v. 1497. Näitä juutalaisia muut kutsuivat "conversos" tai "uusiksi kristityiksi", mutta juutalaiset itse anusimeiksi; pakotetuiksi.

Inkvisitio epäili Garcian, joka oli nuorena jäänyt leskeksi, noudattavan juutalaisia tapoja ja siksi Garcia pakeni Italiaan ja Italiasta Konstantinopoliin. Garcian mies, myös converso, oli ollut yksi johtava mausteiden tuoja Intiasta ja erittäin varakas. Garcia peri miehensä omaisuuden ja oli taitava liikemies. Konstantinopolissa ollessaan hän osti Tiberiaan ja monia muitakin paikkoja, rakensi taloja ja järjesti sefardijuutalaisille muuttoja näihin asutuksiin ja jopa kustansi näiden arkea, että he pysyisivät siellä. Hänellä oli kauppalaivasto ja hän organisoi kauppasaartoja katolisissa maissa pelastaen sefardien henkiä. Garcia kuoli v. 1569 ja hänet haudattiin Jerusalemiin.

JHVH:n lupaus sefardijuutalaisille on Obadjan kirjassa:

*Tästä israelilaisten joukosta pakkosiirtolaisuuteen viedyt ottavat perinnökseen kanaanilaisten alueen Sarpatiin asti. Ja Jerusalemien pakkosiirtolaiset, jotka ovat **Sefaradissa (Espanja)**, ottavat perinnökseen **Etelämaan (Negevin) kaupungit**.*

Obadja 20

Anusimien jälkeläiset

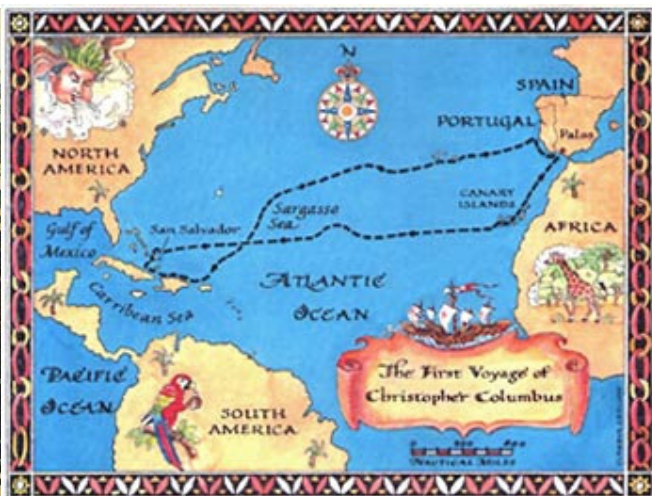
Silloin sinä sanot sydämessäsi: "Kuka on nämä minulle synnyttänyt? Minä olin menettänyt lapseni ja olin hedelmätän, olin karkoitettu ja syrjään sysätty. Kuka on nämä kasvattanut? Minuthan oli jätetty yksin. Missä nämä silloin olivat?"

Jesaja 49:21

Conversojen, niiden Espanjan juutalaisten, jotka suostuivat kääntymään mieluummin kuin lähtivät maanpakoon, jälkeläisiä on ~ 60 milj. Heillä on espanjalaisia nimiä kuten **Perez, Gonzales, Lopez, Hernandez, Olivares** ja muita -**es** ja -**ez** -päätteisiä, tai **s** tai **z** lopussa kuten **Ruiz, Diaz** ja monet muut. Noiden 60 milj. jälkeläisen joukossa on myös joukko anusimeja, jotka vuosien kuluessa (nyt yli 500 vuotta) ovat kadottaneet identiteettinsä, mutta monet perinteet silti ovat säilyneet. Esim. **Pohjois-Brasiliaan** asettuneet tuhannet anusimperheet inkvisitiosta huolimatta jatkoivat juutalaisten traditioiden noudattamista. Monet sytyttävät kynttilät perjantai-iltana sapatin alkaessa ja syövät juhla-aterian ja viettävät Pesachia ym. Edelleen kaupungeissa kuten **Recife, Fortaleza** ja **Natal** on paljon anusimeja, jotka haluaisivat muuttaa Isrealiin ja liittyä omaan kansaansa.

Perinteitä pidettiin yllä, vaikka hinta saattoi olla inkvisition ollessa voimassa kova. Vaarana oli, että joku katolinen naapuri olisi saattanut huomata ja ilmoittaa Inkvisitioviranomaisille. Kohtalona todennäköisimmin olisi ollut kiduttaminen ja elävältä poltetuksi tuleminen.

Inkvisitio levisi lopulta myös uudelle **Kristoffer Kolumbuksen** (K. oli juutalaisesta perheestä, mutta **Converso** eli kääntynyt kristinuskoon ilmeisesti ennen Inkvisition alkamista) löytämälle mantereelle, Amerikkaan. Kolumbuksen matkat kustansi kolme huomattavaa juutalaista, ei kuningatar Isabella. On ajateltu, että häntä vei tutkimusmatkalle myös huoli juutalaisten tulevaisuudesta ja laivoilla matkusti myös Converso-juutalaisia pois Inkvisition ulottuvilta. Inkvisition tuomioistuin seurasi kuitenkin perässä ja vaino jatkui sekä Pohjois- että Etelä-Amerikassa.

Kolumbuksen ensimmäinen matka Amerikkaan.

"Otan pois, kokoan, tuon"

*"Minä otan teidät pois pakanakansoista ja **kokoan teidät kaikista maista ja tuon teidät omaan maahanne.**"*

Hesekiel 36: 24

Tämä on JHVH:n lupaus ja tahto. Jo parinkymmenen vuoden ajan Herra on alkanut avata anusimeille heidän todellista identiteettiään palauttaakseen heidät takaisin omaan perintömaahansa. Yhä useampi kysyy: "Kuka minä olen?" Yhä useampi etsii omia juuriaan ja löytää kadonneen juutalaisuutensa.

Israelin viranomaiset, jotka kyllä tunnustavat anusimien olemassaolon, panevat paluun ehdoksi kääntymisen ortodoksijuutalaisuuteen. Prosessi on hyvin pitkä, eikä toimiva, miljoonien palaavien kääntymiseksi. Itse asiassa suurin osa Israeliakaan ei ole ortodoksinen ja lisäksi anusimit on jo aiemmin pakotettu kääntymään yhteen uskonnolliseen järjestelmään.

Juutalaisuus on sekä rotukysymys että Tooran mukainen uskonjärjestelmä niinkuin se annettiin Moosekselle. Juutalaisten joukossa on kuitenkin eri ilmentymiä tästä uskonjärjestelmästä ja ortodoksijuutalaisuus on vain yksi niistä.

Alijan tehneiden juutalaisten keskuudessa on paljon niitä (mm. monet Venäjän juutalaiset, joille ei esitetty kääntymisvelvoitetta), jotka eivät ole lainkaan uskonnollisia. Miksi siis anusimien tulisi käydä läpi kääntymisprosessi ortodoksijuutalaisuuteen? Tässä on suuri rukousaihe, joka tulee koskemaan myös 10 heimon paluuta omille maille.

Näemme ympärillämme ajan merkit. Kukaan raamattua tunteva uskova ei voi sanoa, ettemme olisi jo katselemassa lopun ajan profeetallisia tapahtumia aivan näköpiirissämme. **Riemuvuosi, 50. vuosi**, alkoi Jom Kippurina 2015. Joidenkin lakujen mukaan se alkaisi vasta v. 2016. Riemuvuonna kukin saa palata omalle perintömaalleen. Nyt on sefardien ja anusimien, kadonneiden juutalaisten, aika palata kotiin!

Siunattua loppuviikkoa,

Sirkku

Sirkku Saba

FI82 1419 3500 0531 42